

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2009/38/EY muuttamisesta siltä osin kuin kyse on eurooppalaisten yritysneuvostojen perustamisesta ja toiminnasta sekä ylikansallista tiedottamista ja kuulemista koskevien oikeuksien tehokkaasta täytäntöönpanosta (EWC-muutosdirektiivi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2009/38/EY muuttamisesta siltä osin kuin kyse on eurooppalaisten yritysneuvostojen perustamisesta ja toiminnasta sekä ylikansallista tiedottamista ja kuulemistä koskevien oikeuksien tehokkaasta täytäntöönpanosta (EWC-muutosdirektiivi) (U 17/2024 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Elli Nieminen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Anette Laiho, työ- ja elinkeinoministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sosiaali- ja terveysministeriö
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Akava ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Yrittäjät ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio antoi 24.1.2024 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2009/38/EY muuttamisesta siltä osin kuin kyse on eurooppalaisten yritysneuvostojen perustamisesta ja toiminnasta sekä ylikansallista tiedottamista ja kuulemista koskevien oikeuksien tehokkaasta täytäntöönpanosta (COM(2024) 14 final).

Eurooppalaiset yritysneuvostot edustavat eurooppalaisia työntekijöitä monikansallisissa yrityksissä, ja ne perustetaan joko työntekijöiden tai keskushallinnon aloitteesta. Nykyisessä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/38/EY eurooppalaisen yritysneuvoston perustamisesta tai työntekijöiden tiedottamis- ja kuulemismenettelyn käyttöönottamisesta yhteisönlaajuisissa yrityksissä tai yritysryhmissä (EWC-direktiivi) asetetaan vähimmäisvaatimukset menettelyistä, jotka koskevat eurooppalaisten yritysneuvostojen perustamista sekä niille tiedottamista ja niiden kuulemista ylikansallisissa kysymyksissä. Eurooppalaisia yritysneuvostoja kuullaan ylikansallisista kysymyksistä eli kysymyksistä, jotka vaikuttavat työntekijöihin koko yrityksessä tai vähintään kahdessa EU-/ETA-maassa. Tällaisia ovat esimerkiksi uudelleenjärjestelyihin liittyvät kysymykset. Eurooppalaiset yritysneuvostot ja ylikansalliset tiedotus- ja kuulemismenettelyt täydentävät työntekijöiden tiedottamista ja kuulemista kansallisella tasolla.

Ehdotetulla tarkistuksella on tarkoitus vahvistaa eurooppalaisten yritysneuvostojen roolia helpottamalla niiden perustamista, edistämällä aiempaa mielekkäämpää tiedottamista ja kuulemista ja varmistamalla, että niillä on tarvittavat valmiudet tehtäviensä hoitamiseen. Sillä pyritään myös vahvistamaan sukupuolten tasapuolista edustusta eurooppalaisissa yritysneuvostoissa ja edistämään direktiivin tehokkaampaa täytäntöönpanoa oikeussuojakeinojen sekä tehokkaiden, varoitavien ja oikeasuhtaisten seuraamusten avulla. Ehdotus ei vaikuta EU:n ja kansallisiin säännöksiin ja käytäntöihin, jotka koskevat työntekijöiden osallistumista kansallisella tasolla.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisen avain on sosiaalisten oikeuksien ja työelämän ajantasainen sekä välttämättömiin sääntelytarpeisiin vastaava vähimmäissääntely ja sen tehokkaampi toimeenpano. Sääntelyn tarpeetonta lisäämistä ja yritysten hallinnollisen taakan kasvattamista tulee välttää. EU:n sosiaalisen ulottuvuuden tulee ottaa kansallisten järjestelmien monimuotoisuus lähtökohdakseen tulevaisuudessakin.

Valtioneuvosto tukee komission ehdotuksen tavoitetta puuttua sellaisiin epäkohtiin, joita EWC-direktiivin soveltamisessa on havaittu. Valtioneuvosto pitää tärkeänä sitä, että työelämässä epäselvyyttä aiheuttaneita ylikansallisen kysymyksen määritelmää, tiedottamis- ja kuulemismenettelyiden oikea-aikaisuutta ja niiden suhdetta muihin tiedottamista ja kuulemista koskeviin menettelyihin pyritään selkeyttämään. Tärkeää on, että yrityksille ja henkilöstön edustajille pyritään luomaan mahdollisimman selkeä ja ennakoitavissa oleva toimintaympäristö vaarantamatta eurooppalaisten yritysten päätöksentekokykyä ja johtamista niitä velvoittavien kansallisten sääntelyjen ja käytäntöjen mukaisesti.

Valiokunnan lausunto TyVL 3/2024 vp

Valtioneuvosto tukee ehdotuksen tavoitetta parantaa sukupuolten tasapuolista edustusta eurooppalaisissa yritysneuvostoissa sekä niiden perustamisesta neuvottelevissa erityisissä neuvotteluryhmissä. Valtioneuvosto pitää tärkeänä sitä, että ehdotuksessa sukupuolten tasapuoliseen edustukseen on sisällytetty tavoitteellisuutta ja jätetty siten myös liikkumavaraa, jotta voidaan ottaa huomioon esimerkiksi sukupuolijakauma eri toimialoilla.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia ei kasvateta suuremmaksi kuin mikä on välttämätöntä tehokkaan ja vaikuttavan tiedottamis- ja kuulemismenettelyn saavuttamiseksi. Valtioneuvosto suhtautuu erittäin varauksellisesti ehdotuksiin, joiden myötä yritysten keskushallinnoille tulisi velvollisuuksia osoittaa taloudellisia resursseja eurooppalaisten yritysneuvostojen tai niiden jäsenten nostamia oikeudellisia tai hallinnollisia menettelyitä varten. Tämän osalta valtioneuvosto pyrkii saamaan direktiiviin enemmän eri maiden lainsäädännön ja käytännön huomioivaa liikkumavaraa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että direktiivissä säädettyjen velvoitteiden rikkomista koskeissa säännöksissä jätetään jäsenvaltioille riittävästi liikkumavaraa saattaa direktiivistä johtuvat velvoitteet osaksi kansallista seuraamusjärjestelmää ja oikeudellisia tai hallinnollisia menettelyitä.

Valtioneuvosto pyrkii neuvotteluissa pidentämään jäsenvaltioille annettavaa aikaa saattaa direktiivistä aiheutuvat muutokset kansallisesti täytäntöön.

Valmistelun aikana selvitetään vielä ehdotettujen siirtymäsäännösten vaikutusta aiemmin tehtyihin EWC-sopimuksiin ja vapaaehtoihin sopimuksiin.

Valtioneuvosto tarkentaa kantaansa komission ehdotuksen käsittelyn edetessä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Eurooppalaiset yritysneuvostot edustavat eurooppalaisia työntekijöitä monikansallisissa yrityksissä, ja ne perustetaan joko työntekijöiden tai keskushallinnon aloitteesta. Nykyisessä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/38/EY eurooppalaisen yritysneuvoston perustamisesta tai työntekijöiden tiedottamis- ja kuulemismenettelyn käyttöönottamisesta yhteisönlaajuisissa yrityksissä tai yritysryhmissä (EWC-direktiivi) asetetaan vähimmäisvaatimukset menettelyistä, jotka koskevat eurooppalaisten yritysneuvostojen perustamista sekä niille tiedottamista ja niiden kuulemista ylikansallisissa kysymyksissä.

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2009/38/EY muuttamisesta siltä osin kuin kyse on eurooppalaisten yritysneuvostojen perustamisesta ja toiminnasta sekä ylikansallista tiedottamista ja kuulemista koskevien oikeuksien tehokkaasta täytäntöönpanosta (EWC-muutosdirektiivi) tähtää eurooppalaisten yritysneuvostojen roolin vahvistamiseen helpottamalla niiden perustamista, edistämällä aiempaa mielekkäämpää tiedottamista ja kuulemista sekä varmistamalla, että niillä on tarvittavat valmiudet tehtäviensä hoitamiseen. Muutoksilla pyritään lisäksi vahvistamaan sukupuolten tasapuolista edustusta ja edistämään direktii-

Valiokunnan lausunto TyVL 3/2024 vp

vin tehokkaampaa täytäntöönpanoa oikeussuojakeinojen sekä tehokkaiden, varoittavien ja oikeasuhteisten seuraamusten avulla. Ehdotus ei vaikuta säännöksiin ja käytäntöihin, jotka koskevat työntekijöiden osallistumista kansallisella tasolla.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää perusteltuna ehdotuksen tavoitetta puuttua sellaisiin epäkohtiin, joita EWC-direktiivin soveltamisessa on havaittu. On hyvä, että työelämässä epäselvyyttä aiheuttaneita ylikansallisen kysymyksen määritelmää, tiedottamis- ja kuulemismenettelyn oikea-aikaisuutta ja niiden suhdetta muihin tiedottamista ja kuulemista koskeviin menettelyihin pyritään selkeyttämään. Valiokunta yhtyy U-kirjelmässä (U 17/2024 vp) esitettyyn valtioneuvoston kantaan asiassa jäljempänä esitettävien huomioiden.

Sukupuolten tasapuolinen edustus

EWC-direktiivin 5 artiklan mukainen neuvotteluryhmä perustetaan silloin, kun yhteisönlajuisessa yrityksessä tai yritysryhmässä aloitetaan neuvottelut eurooppalaisen yritysneuvoston perustamisesta tai vastaavan tiedottamis- tai kuulemismenettelyn käyttöönotosta. Neuvottelut käydään erityisen neuvotteluryhmän ja keskushallinnon välillä.

Artiklaan ehdotetun muutoksen tarkoituksena on vahvistaa sukupuolten tasapuolista edustusta erityisessä neuvotteluryhmässä. Ehdotuksen mukaan erityisen neuvotteluryhmän jäsenet valitaan tai nimitään suhteessa kussakin jäsenvaltiossa kyseisessä yhteisönlajuisessa yrityksessä tai yritysryhmässä työskentelevien työntekijöiden määrään siten, että pyritään sukupuolten tasapuoliseen edustukseen ja kullekin jäsenvaltiolle myönnetään yksi edustaja kyseisessä jäsenvaltiossa työskentelevää sellaista työntekijämäärää kohden, joka vastaa kymmentä prosenttia yhteensä kaikissa jäsenvaltioissa työskentelevien työntekijöiden lukumäärästä, tai mainitun työntekijämäärän osaa kohden.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi 6 artiklaan uutta 2a kohtaa, jolla vahvistetaan sukupuolten tasapuolista edustusta eurooppalaisissa yritysneuvoston ja tapauksen mukaan erityiskomitean jäsenissä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa tavoitetta parantaa sukupuolten tasapuolista edustusta eurooppalaisissa yritysneuvostoissa sekä niiden perustamisesta neuvottelevissa erityisissä neuvotteluryhmissä. Valtioneuvoston kannan mukaisesti valiokunta pitää perusteltuna, että ehdotukseen sukupuolten tasapuolisesta edustuksesta on sisällytetty liikkumavaraa, joka mahdollistaa eri toimialojen sukupuolijakauman huomioimisen.

Ylimääräisen hallinnollisen taakan minimointi

Alustavan arvion mukaan Suomessa toimivista yrityksistä EWC-toiminnan piirissä on yli 210 yritystä, joista noin 40 yrityksellä on keskushallinto Suomessa. Suomalaisia EWC-edustajia ja -varaedustajia on yli 600. Edustajia on kaikilla toimialoilla, muun muassa teollisuudessa, rakennus- ja puualoilla, elintarviketeollisuudessa, vakuutus- ja rahoitusallalla, liikennesektorilla ja palvelualoilla. Direktiivistä aiheutuu lisävelvoitteita yhteisönlajuisien yritysten tai yritysryhmien keskushallinnoille. Suomen näkökulmasta velvoitteet ovat merkityksellisiä ennen kaikkea niille noin 40:lle yritykselle tai yritysryhmälle, joiden keskushallinto on Suomessa.

Valiokunnan lausunto TyVL 3/2024 vp

Direktiivistä aiheutuisi keskushallinnoille myös uusia kustannusten korvaamista koskevia velvoitteita, kuten oikeudenkäynti- tai hallinnollisista menettelyistä johtuvia kuluja. Kysymys olisi suomalaisen järjestelmän näkökulmasta katsottuna uudentyyppisestä asiasta. Jos yritys tai yritysyryhmä noudattaisi toissijaisia säännöksiä eurooppalaisesta yritysneuvostosta, sitä koskisi direktiivin ehdotus lisätä yritysneuvostojen vuodessa pidettävien pakollisten kokousten määrä yhdestä kahteen. Komission arvion mukaan toisen pakollisen kokouksen järjestämisestä aiheutuisi noin 42 000 euron lisäkustannukset.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää valtioneuvoston kannan mukaisesti tärkeänä, että yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia ei kasvateta suuremmaksi kuin mikä on välttämätöntä tehokkaan ja vaikuttavan tiedottamis- ja kuulemismenettelyn saavuttamiseksi. Valiokunta pitää lisäksi perusteltuna varauksellista suhtautumista ehdotuksiin, joiden myötä asetettaisiin velvollisuuksia korvata oikeudenkäynti- tai hallinnollisista menettelyistä aiheutuvia kuluja, ja kannattaa pyrkimystä saada direktiiviin enemmän eri maiden lainsäädännön ja käytännön huomioivaa liikkumavaraa tältä osin.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin huomioin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 2.5.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Olga Oinas-Panuma kesk
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Mikko Polvinen ps
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Tere Sammallahhti kok
jäsen Timo Suhonen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves